

S O K F É L E .

12. Szám. Béts. Februárius 11-dikén.

1834

Emlékeztető Jegyzetek.

F e b r u á r i u s .

8 F e b r . — 1743. Az Austriaiak győzedelmeskednek Heiligenfeld mellett Liechtenstein vezérlése alatt. — 1743. Traun Austria vezére megveri a' sokkal számosb Spanyol hadat Olaszországban. — 1814. Az Oroszok megbékélnek a' Svédekkel.

9 F e b r . — 1679 XIV Lajos elfoglalja Alsatiat. — 1813. Austria nyilatkoztatása, hogy neutralis marad, de egyszer'smind kész a' viadalra. — 1820 † Weikert Tacitus lelkes fordítója.

10 F e b r . — 1288. Kun László Esztergamba megy, hogy megtérjen, mint őszintén vallja (nézd majd 21 Mart.) — 1748 † Traun hadvezér 's erdélyi gubernator Szebenben. — 1798. A' Frantziák Berthier vezérlése alatt elfoglalják Rómát. — 1811. Czerny Gyuri nyilatkoztatása hogy Servia orosz véd alatt van. Belgrádban orosz katonaság. — 1817. † Baró Dalberg Schiller barátja. — 1819. Ferentz tsászár elhagyja Bétset Velentzébe, Florentzbe 's Rómába utaz.

11 F e b r . — 1266. Kelemen Pápa Vancsa Istvánt kinevezi Káptalanai Érseknek, mivel a' káptalan soká kéteskedett ezt válaszsza o' vagy Dömötört. — 1732 szül. Washington.

Benczúr élet rajza.

Hazánk' nagyfia Benczúr József Jeszenován Arva Vármegye helységében 1728-ban Febr. 28-kán kezdette földi léte pályá futását. — Ditséretesen elvégezvén Honnunkban kisebb Iskoláit; esméretinek bővítésére tágasb tért lelt Jéna, 's Hála Minerva lakjaiban; miglen 1755-ben vissza térvén Kézmarki oskolák' Fő Igazgatói helyét elfoglalná. — Szorgos hivatalát félbe szakaszthatatlan ipar, 's buzgó Hon szeretet úgy annyira utánozta; hogy máriglan is a' Magyar föld leg-tudósb Ferjfiainak egyike volt Benczúr. — Éppen ezen

idő közben történt Silesia felett a' törvénykedés, az Austriai, 's Burkus Udvar közt. — A' Burkus Udvar védokait, mellyekkel Silesia védtörvényes bírását vitatá a' Történetekből szedegeté. — Benczur ezt észre vévén, az édes Hon sérthetetlen jogait védelmezni sietett, ugyan azon anyagból alkatott fegyverrel. — El is érte tervét melyre tenger tudománya vezérlé őt, a' mint azt Bétsben ezen tzim alatt kijött védirása „Confutatio praetensionis Borussiae in Silesiam“ bizonyítja. A' nyílt szívűség, 's Haza szeretet hangja, mely ezen betses írományban vissza verődzik; mind az Udvar, mind a' Haza figyelmét magára vonta, 's így a' Kárpát sziklás bertzei közt tanyázó tudósra is.

1760-ban érdemes Szászky-Tomka halála után a' Pozsonyi Gymnásiumba; innét, ismét 1772-ben Kez-márkba vissza tért; de minekelőtte Pozsonyt elhagyná ezen nevezetes munkával, mint szeretetének jegyéül „Hungaria semper libera, suique juris, et nunquam vel Principi, vel genti alciui externa obnoxia, quod ex genuinis litterarum monumentis eruere, et quae in contrarium adducuntur examinare, confutareque studeat. I. B. — Elfelejtethetlen Maria Thereziánk egy száz arannyal megrakott arany szelentzével ajándékozta meg a' tudóst.

Alig folytanak le négy évek, 's ismét a' Ns. Pozsonyi Tanáts Őt óhajtá kebelébe. — Itt sem felejtkezetté meg őt hivatala a' Hon szeretetről. — Szent vala minden alkalom, — fontos minden pillantat, — elmelőlözhetetlen mind azoknak tellyesítése, mellyek az édes Haza javait érdekelnék. Nyilvánosítja ezt itt közre botsájtott munkája: „Jurium Hungariae in Russiam minorem, et Podoliam, Bohemiamque, in Osvitzenzem, et Zatoriensem Ducatum praevia explicatio.“ Viennae. — Ki foglalatját ezen remek munkának az

erányzással össze hasonlítani tudja; csak az tudhatja egyedül ki volt Benzur, milly magas léptsőjén ragyogott ő Nemzetünk tudósai közt, mitsoda szeretet hevité a' nagy kebelt.

1779-ben az akkori Pannon-halmi Fő Apát nagy álmétkodására a' Ns. Pozsonyi Tanátsnak Sz. Istvántól 1100-ban adott oklevelére építvén a' Duna vámnak harmad részét kívánta. — Bentzurra bízott a' dolog, ki ismét a' történetekre, mint leghivebb tanáts adójára fordítá elmebeli tehetségeit, 's rövid idő alatt ellenírásait a' sajtó alól közre bocsátá. — Alig folytanak le egynehány holnapok, máriglan is az egész Diplomatikai Kar föl zendült. — Győztes lett e' Bentzúr, — erről Competens Birák határozzanak, elég a' hozzája, hogy ő meg nem ijedt, 's sőt mosolyogva örvendezett a' bizonyos diadalnak. — Bathányi, 's Cánótzai ellenvetéseiknek férfiasan megfelelt, harmintz öt kérdést, és kétséget terjesztvén elejekbe megfejtésül. — 1784-ben illy tizmű munkája jött ki Bétsett: „Was hat der Regent für ein Recht über die päpstlichen Bullen?“ — II-dik József Tsászár őt épen azon idő közben, midőn a' K. Magy. Udvar Kamara Budára tétetnék al Regestratornak nevezte ki. — Nem sokára a' Ts. Kintstár Örjének hivatott Bétsbe, de minekelőtte óhajtva várt tisztjét elfoglalná, a' halandóság közös díjját lerovta Budán 1784-ben. Méllyen vésvén a' háládatos ivadék kebelébe halhatatlan neve emlekezetét; kiről egy Latin Költész méltán énekelhetett így:

Quam Patriae stricto pugnans bonus armiger ense.
Hanc tulerat calamo vindice Bentzur opem.

Ujhelyi Imre.

Sz. n. P.

Hason szenvi tseppek.

1.) X. Úrról azt állítá valaki egy tsinosabb körben, hogy ő nem volna rosz író. — Az igaz, felel egy tsintalan, ő nem írna roszúl, tsak hogy más lesz roszul olvasván iratit. —

2.) Három B. városi piperkótz kihintáza a' minap egy bérkotsin az erdősétányba (prater), és midőn egy útszatsavargó akarna a' kotsi hátulyára mászni, reá riaszta a' bérkotsis mondván: nem lódulsz te gaz ember! nem látod, hogy már három ül ben? —

3.) Z. Úr az arany ökörnél harsányan kiáltá: „Kelner! kész é már a' velő, mellyet oly rég parantsolék?” — Kelner: Tüstént Tüstént Nagysás Uram! az ön' veleje még nem jó. —

4.) N. Urats egy tántzmulátságban a' vénülő Y. tántzos Úrnak vékony 's hibás lábára hágott; ezen Y. Úr igen fellobbanva ezt hebegé: „talán bizony azt véli az úr, hogy én lábaimat loptam? — éppen nem, felel amaz, mert akkor legalább jobbakat választhatott volna magának.

5.) Mi újság Zsiga? kérdé a' besundorgó Községi Kanászt az ősi divat szerint lakomázó Biró; — „nints semmi, tsak azt jöttem megjelenteni, hogy a' Biro Uram' Anyadiszna tizenhármal malatkozott, és tsak tizenkettő szophatik;“ — hát a' tizenharmadik mit tsinál? — kérdé tovább az izletesen tsemegelő Biró; — „bizony engedelmet kérek, mond az éhes Kanász, tsak úgy néz a' többire, mint én la Biró Uramékra, hogy vendégeskednek! —

V e g y é s z y.

A' tsokoládé ebéd.

Dantzsig megvétélénél (Május 24-dikén 1807) Napoleon Tsászár azon vitézi nagy tettet akarta megjutalmazni, a' mellyel akkor Lefebvre hadvezér magaviseletében kitündöklött. A' Tsászár korán reggel a' vezérhez küldvén, őtet magához hívatta. Gyorsan megjelent Lefebvre és a' Tsászárnak be jelentette magát, ki a' fő hadivezérrel Major-generális Berthierrel dolgozott. „Ah! Ah!“ felkiálta Napoleon nagy örömmel, „látom, hogy a' Hertzeg nem öltözött sokáig.“ Arra egy ordinántz tiszthez fordúlt ezen szavakkal: „Mondja meg a' Dantzigi Hertzegnek, azért hívtam olly korán, hogy szerentsém légyen véle fölöstököltni.“ De Sire, viszonzá az ordinántz tiszt nagy tisztelettel, az a' személy a' ki Felsőgednek parantsolatjára várakozik, nem Hertzeg, hanem a' hadivezér Lefebvre. „Uram! ha én valakit Hertzegnek teszek, bizonyos hogy az nem mese, nem Gróf.“ (N' est pas un comte.) Az ordinántz tiszt a' ki ezen szójátszáson megindult mozdílatlanul állott. Napoleon ezt észrevévén mosolyogva így felele a' tisztnek: „Tsak menjen az úr, és mondja meg a' *Dantzigi Hertzegnek*“ (azomban ő ezen tizimre erős hangot tett), hogy be jöhet, mert a' früstükhöz fogunk ülni.

A' hadivezér mindjárt be ménvén, a' Tsászárral és a' Major-generális Berthierrel fölöstökölt. Ez nem sokáig tartott. Midőn az asztaltól fel keltek, Napoleon egy be petsételt kis paquetot vett ki egy fiókból, a' melly olyan formájú volt, mint egy hosszú négyszeglet, és azt a' hadivezérnek adta így szólván: „Dantzigi Hertzeg! azt tudom, hogy nagyon szereti a' tsokoládét; itt van, ez nagyon jó és különös derék nemű; a' kis ajándékok is fenn tartják a' barátságot. Nem

sokára ismét látjuk egymást Hertzegem!“ Ekkor el hagyta őtet és barátságosan megszorítá kezét. De a hadivezér Lefebvre semmit sem tudott a' hertzezi titulusról, a' mellyel őt a' Tsászár a' fölöstöknél meg tisztelte; és azon ajándékról, a' mellyet ő néki ajándékozott, azt sem tudta kitalálni mi lehet a' paquetban. Fel bontá tehát, és egy hertzezi pátenst, és még 100,000 frankot talála abban bankbillétekben; de semmit sem a' mondott tsokoládéból, noha a' paquetnek formája és boritékja kívül azt mutatta, nem pedig a' gazdag ajándékot. Ez a' komoly tréfa Napoleonnak, annak az óriás szellemű férjfiúnak, characterére világító vonásúl szolgálhat.

A' szolgáló királynéknak anyja.

Első Károly Angoly Király uralkodásának nyughatatlan zavar idejében, jöve Londonba szolgálatot keresni egy falusi leány, kiis valahára tsakugyan kapott helyet egy Serföző házban, hol mint *tub-women*, a' sert puttonban hátán hordó szolgáló be álla. A' ház tulajdonosságának tsak hamar szemébe tűnt a' leány különös hájű szépsége, a' putton hurtzolás mellől tehát feleségül vevé, de nem sokáig éltek együtt, mert iffjantan el halván a' férje roppant vagyont hagyta szép özvegyére, kinek ismerői jóvallák: hogy öröksége arányos el rendelésére kérje meg az igen nevezetes *Hyde* nevű ügyvédöt; meg is tselekvé ezt. A' törvény embere pedig nem tsak felválalta a' biztosságot, hanem az özvegyet feleségül is vette. Késöbre Gróf *Claredon* nevezettel feljebb emelkedett, és ezen pártól származott leány II-dik *Jakab* Királynak hitvese „*Mária* és *Anna* királynéknak pedig annyok leve. Cs.

A' böltességhez hódolva ragaszkodó, éltének minden idejét a' halállal azon tulaidon ismerkedésre használja, mely szerint meg halni tudjon. Cs.

Egy Edinburgban tanuló Irlandus iffju a' Flautába etzkét adó mestertől kérdé, a' tanításért mit kíván hónaponként? Első hónapra 2, másodikra tsak 1 gvinet — felel, — helyes; mond az iffju, én tehát második hónapba fogom a' tanulást kezdeni. Cserey.

Ö r ö m d a l :

Fő Tiszt. CSURGOVICS JÁNOS Urnak, a' Munkátsi g. e. Megye Kanonokjának, a' Püspöki Sz. Szék megürültével Fő Pásztori Helytartónak 's a' t., névnap-i tiszteletére.

Könyezve sinljük durva tsapásait
Értzes karodnak' rettenetes halál!
Fő Pásztorunk' forgó viharként
Sirba tevéd kivirult korában,

És iffju éltünk nyájas örömt adó
Kormányozóját elragadád, kinek
Erénye fő tzélunknak útján
Fáklya gyanánt gyönyörün világolt!

De félre vészkep! — könnyeidet szünesd
Munkáts! — megáldott Mennyei Szent Atyánk! —
Nézd CSURGOVITS miként törekszik
Törteni bús szemeidnek árját!

Nézd nagyra termett Lelke miként vigad
Hogy boldogok mi védje alatt vagyunk,
A' Rényt mutatván hogy kövessük
Mint emelíti Megyénk derűjét!

Háromszor öszült barna Tekénk, hogy ő
 Bátran Megyénket sziklagyanánt fedi,
 Ő tolja a' hullámok árját
 Viszsa, reánk, örömet mosolygván.

Ő oktat, int, óv, Ő Atyaként kegyes
 A' jókhoz, ismét vétkek iránt szigor,
 Büntetni kész a' bűn dagályát,
 És az erénynek adand jutalmat!

Isméri tetteid Hunnia (ám nem az
 Ádáz irigység fogja bírálni) de —
 A' kiknek érdem köt borostyánt,
 Élted azok nevezik nemesnek!

„A' bértzeken túl fennmaradó nevet
 Tsak érdem adhat — bár az irigy kaján
 Szemekkel intsen tetteidre,
 Fennmarad érdemed a' Hazában!“

Élj boldogúl hát számtalan évekig
 Nagy Férjfi! dütsőb Lelkedet a' komor,
 Bánat borús felhője hadja, —
 'S élted' örökre Megyénk diszére

Szenteld. FERENTZünk! bölts Koronás Atyánk!
 Adj, adj Vezérlőt, adj okosat, 's kegyest
 Munkátsnak! Őt add, kit kíván, hogy
 Nagyra emelje utób Megyénket!!!
 A' Munkátsi Megye
 Bétsi Nevendékei.

Rejtett szó.

Hős város, falait gyakran áztatta török vér;
 Felfordulva, viszont hirdeti ősi korát.

Megfejtés a' 11 számban: Ősz, ős, öz.